
FISKÁLNÍ POLITIKA

Rozpočtová vs fiskální politika

Rozpočtová politika = soustředění veřejných zdrojů na financování produkce veřejných statků, na kompenzaci externalitních efektů, na sociálně motivovanou redistribuci důchodů, bez snahy ovlivnit reálné proměnné. Tradiční pojetí veřejných financí. Alokační a redistribuční funkce,

Fiskální politika = aktivní pojetí veřejných financí, kdy veřejně finanční prioritou je funkce stabilizační, překračující úzce finanční pohled. Prostřednictvím veřejných financí ovlivnit důchodovou situaci ostatních ekonomických subjektů, a tím i jejich chování (především spotřební a investiční) a v konečném důsledku i agregátní poptávku. Primárně již nejde o získání důchodu pro produkci VS. Stabilizační funkce;

Soukromé a veřejné finance

Pro peněžní vztahy v tržním prostředí jsou typické dva významné rysy: **živelnost a neplánovanost**. **Živelnost** znamená, že tyto transakce nejsou nikým dopředu naplánovány či organizovány. Živelnost a dobrovolnost je typická pro finance podnikové či domácností, neplatí však pro finance veřejné.

Principy veřejných financí:

- **Neekvivalence** = proti mému individuálnímu peněžnímu plnění vůči státu nestojí jeho hodnotově odpovídající věcné ani peněžní protiplnění
- **Nenávratnost** = je odrazem faktu, že mi s mou peněžní platbou vůči státu nevzniká žádný právní nárok na jejich pozdější vrácení (vyjimka důchodové pojištění)
- **Nedobrovolnost**

Fiskální iluze

Fiskální iluze spočívá v tom, že obyvatelé **podceňují** jednak **daňové břemeno** a jednak i **užitky z veřejných výdajů**. Řada zastánců štědrých sociálních programů si neuvědomuje že jde o **odčerpávání prostředků ze soukromého sektoru** na jejich financování a o ušlou příležitost jejich alternativního využití. Možná že se domnívají, že břemeno ponese někdo jiný. (C+I+G+NX)

Normativní otázky

- **Neexistence optimálního podílu** státních výdajů na HDP. Přeje-li si většina občanů vyšší sociální výhody za cenu vyššího zdanění, jde jen o to jak to politicky prosadit. To je demokracie. Jde ovšem o to, do jaké míry jsou občané schopni uvážit veškeré ekonomické důsledky své volby.
- **Kolektivistický a individualistický přístup** k státním aktivitám
- Je možné zkonstruovat **spravedlivou daňovou soustavu?**
- Měla by vláda udržovat vyrovnaný rozpočet?

Soustava veřejných rozpočtů

- Státní rozpočet
  - Obecní rozpočty
  - Mimorozpočtové fondy
  - Zdravotnictví
-

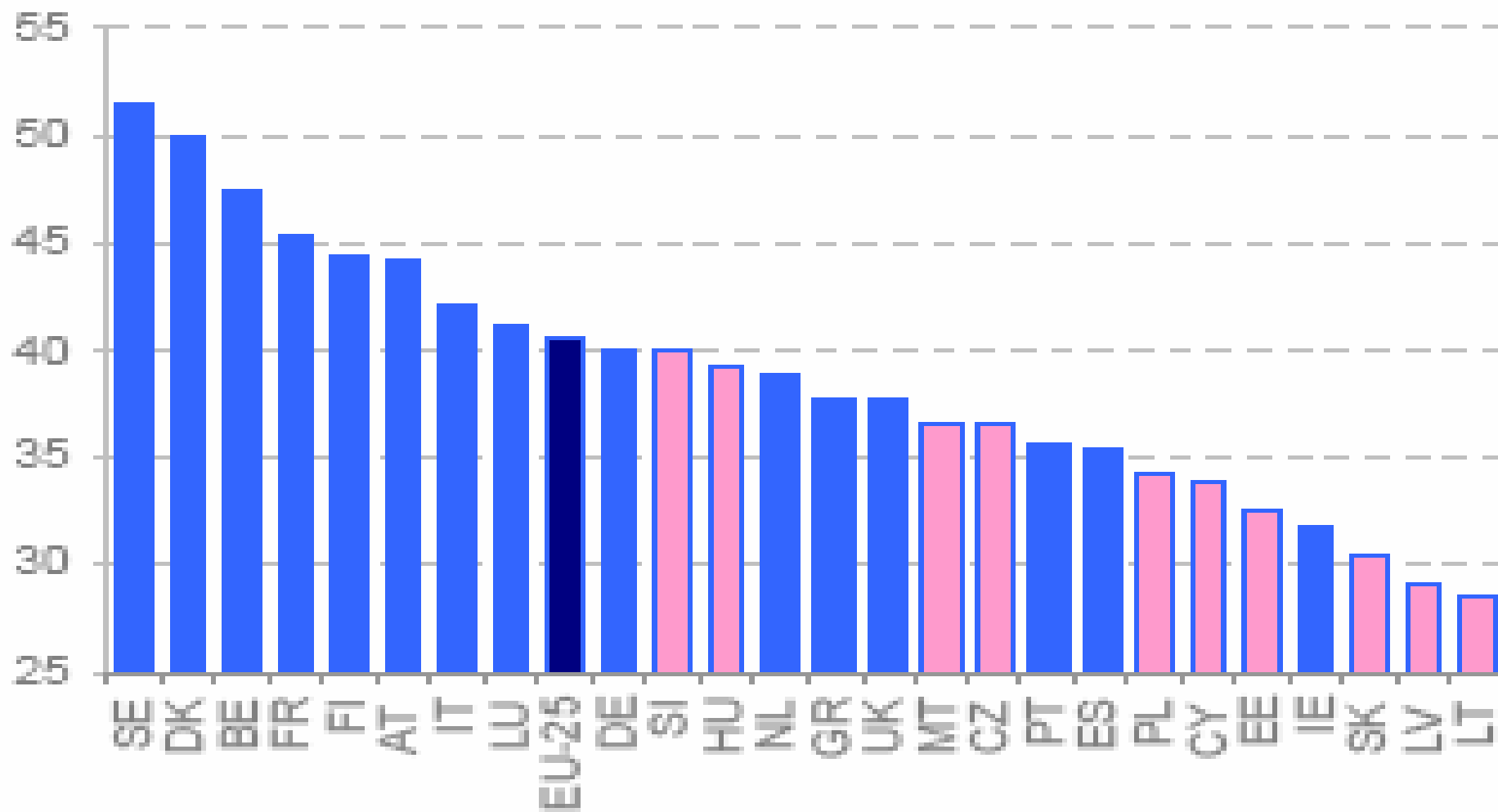

DATA

- Viz MF CR..makroekonomická predikce,
kapitola 8

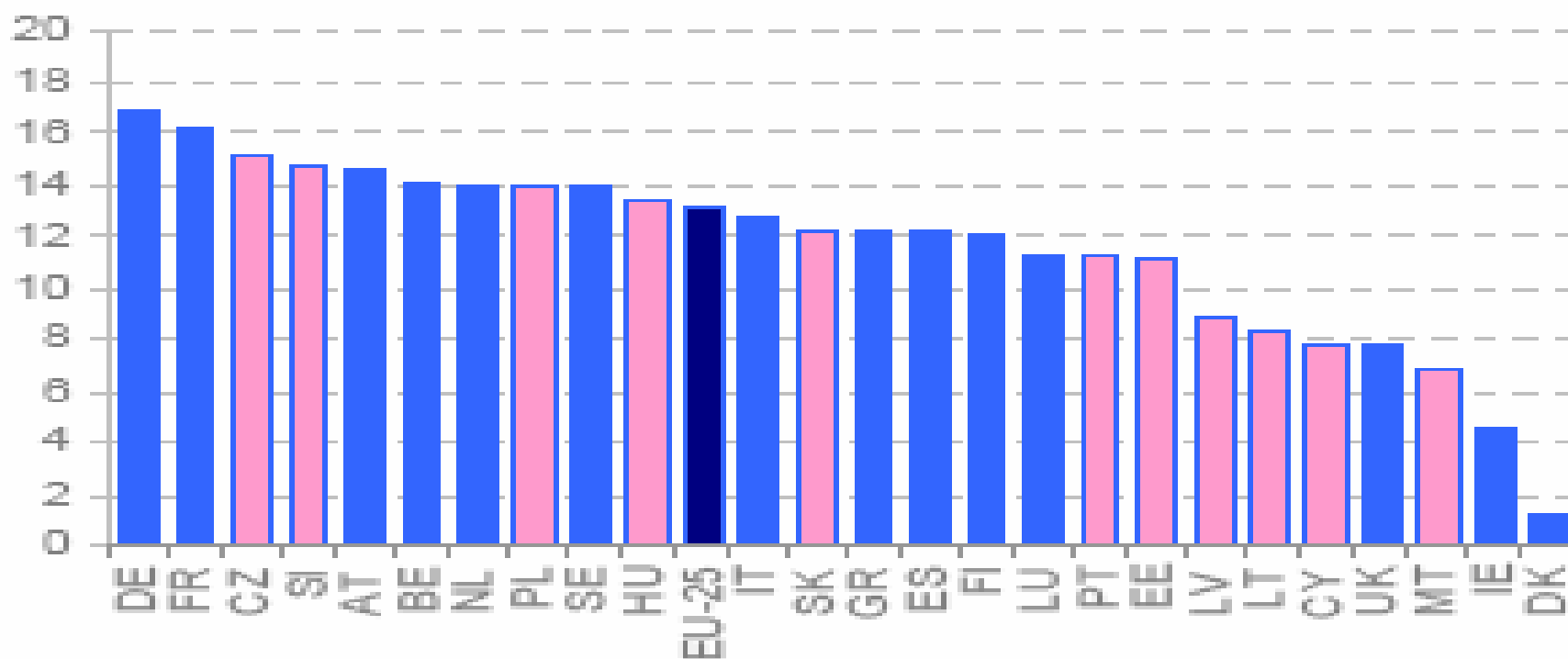

Daňová kvóta v roce 2004 (Eurostat)

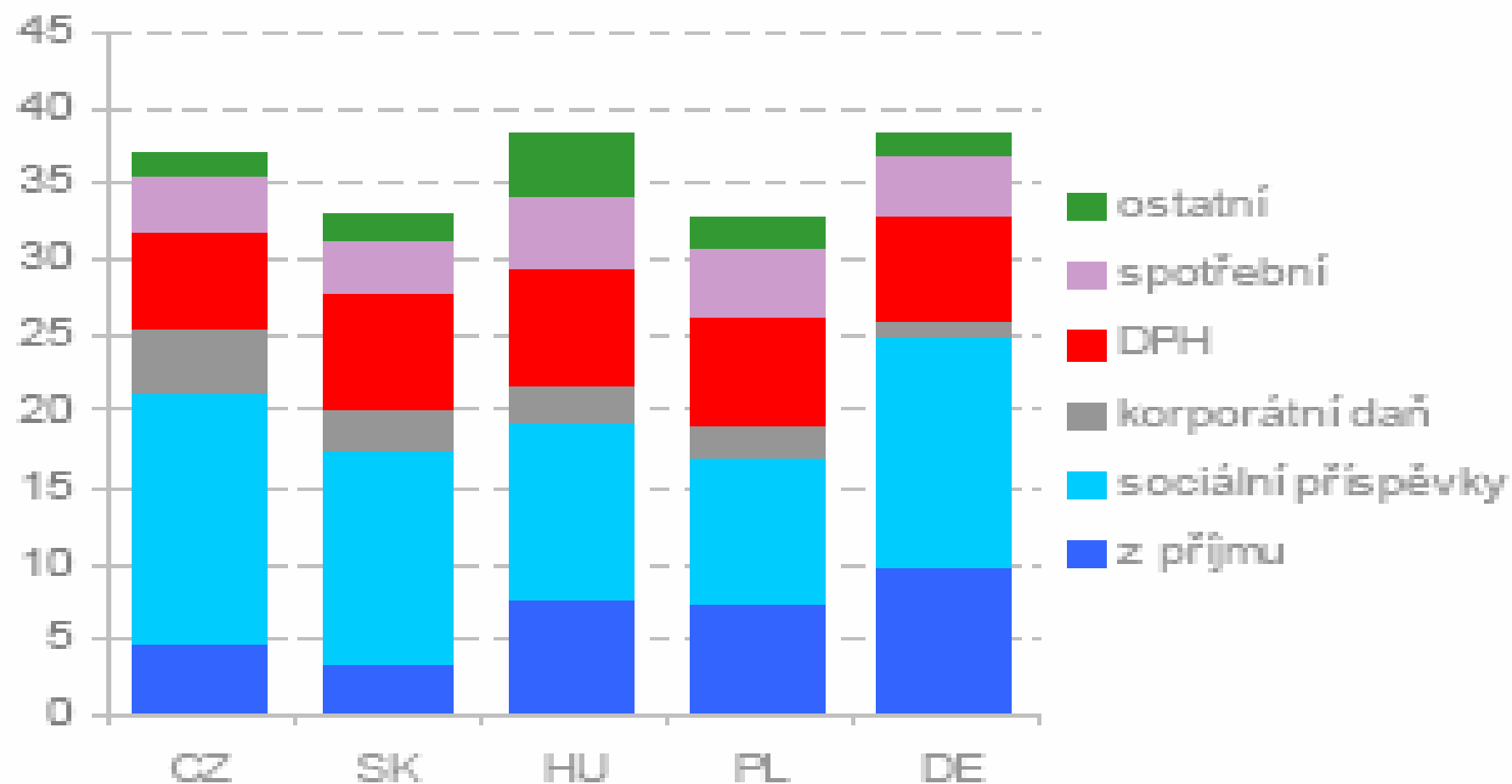

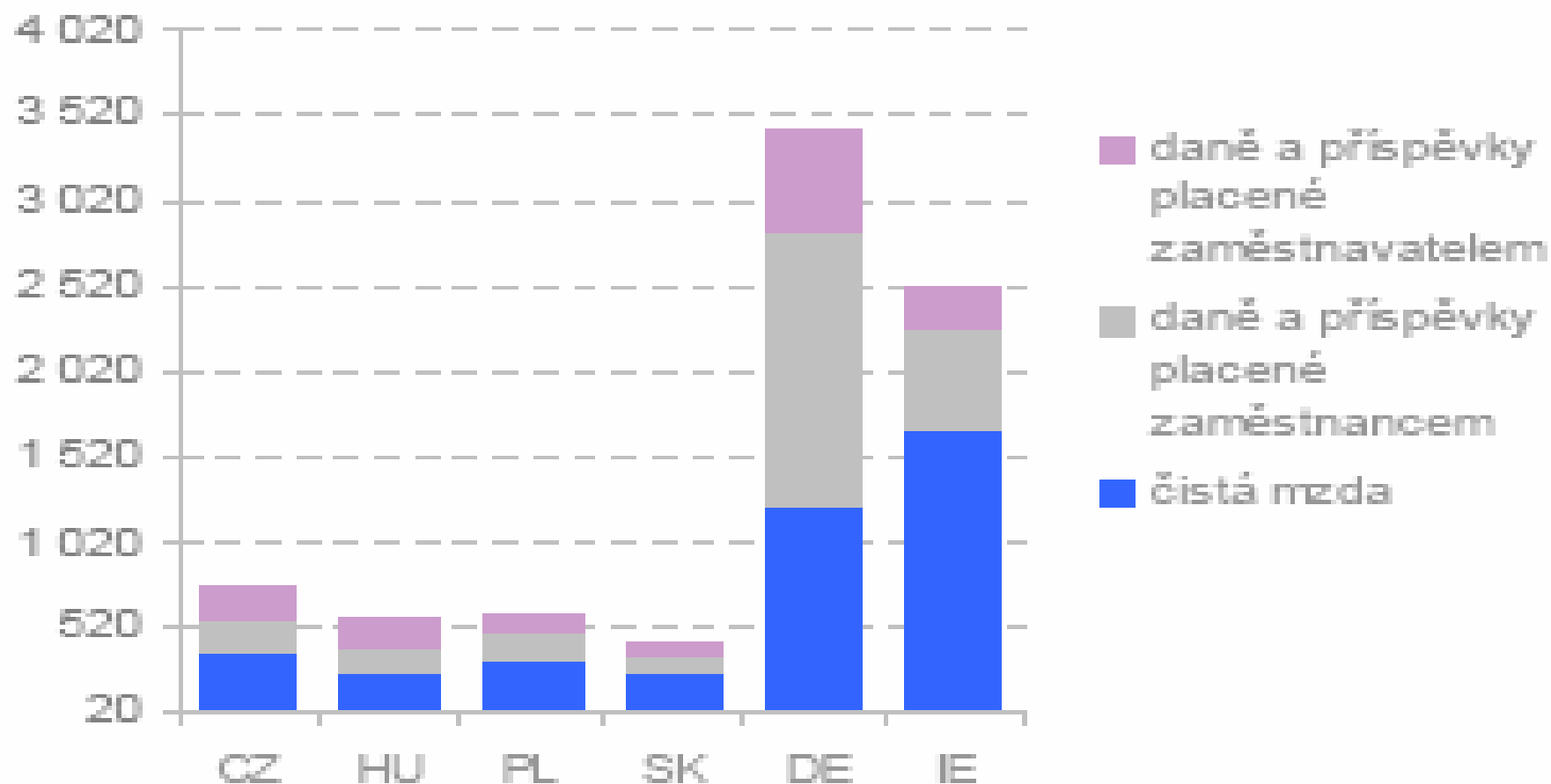
Pojistné placené zaměstnanci a
zaměstnavateli v % HDP v roce 2004
(Eurostat)

Struktura daní v roce 2002 (% HDP, zdroj: OECD)

Průměrné mzdové náklady v roce 2004 (EUR, zdroj: OECD)

Patria I

Porovnávání daní mezi zeměmi není jednoduché ani jednoznačné. Velmi proto záleží na výběru argumentů a metod jejich porovnání, které je zvláště aktuální v době přípravy a realizace daňových reforem. Je takřka nemožné najít jednoznačně pozitivní model daňového systému, ke kterému je možné se ubírat. Na druhé straně však existují praktické příklady, kterým směrem není vhodné se vůbec vydávat (daně zvyšovat).

Patria II

Shodnout se však nejspíše lze na čtyřech základních tezích reformovaného daňového systému, a sice

- (1) daňový systém by měl být v rámci možností spravedlivý, respektive spravedlivější než ten předchozí
  - (2) daně by neměly být demotivující a ohrožovat konkurenci,
  - (3) daňový systém musí být srozumitelný a co nejjednodušší (rovná se nejlevnější),
  - (4) jakýkoliv zásah do daňového systému by měl být proveden zodpovědně – tj předem by měl být vyčíslen a analyzován z hlediska jeho možných dopadů.
-

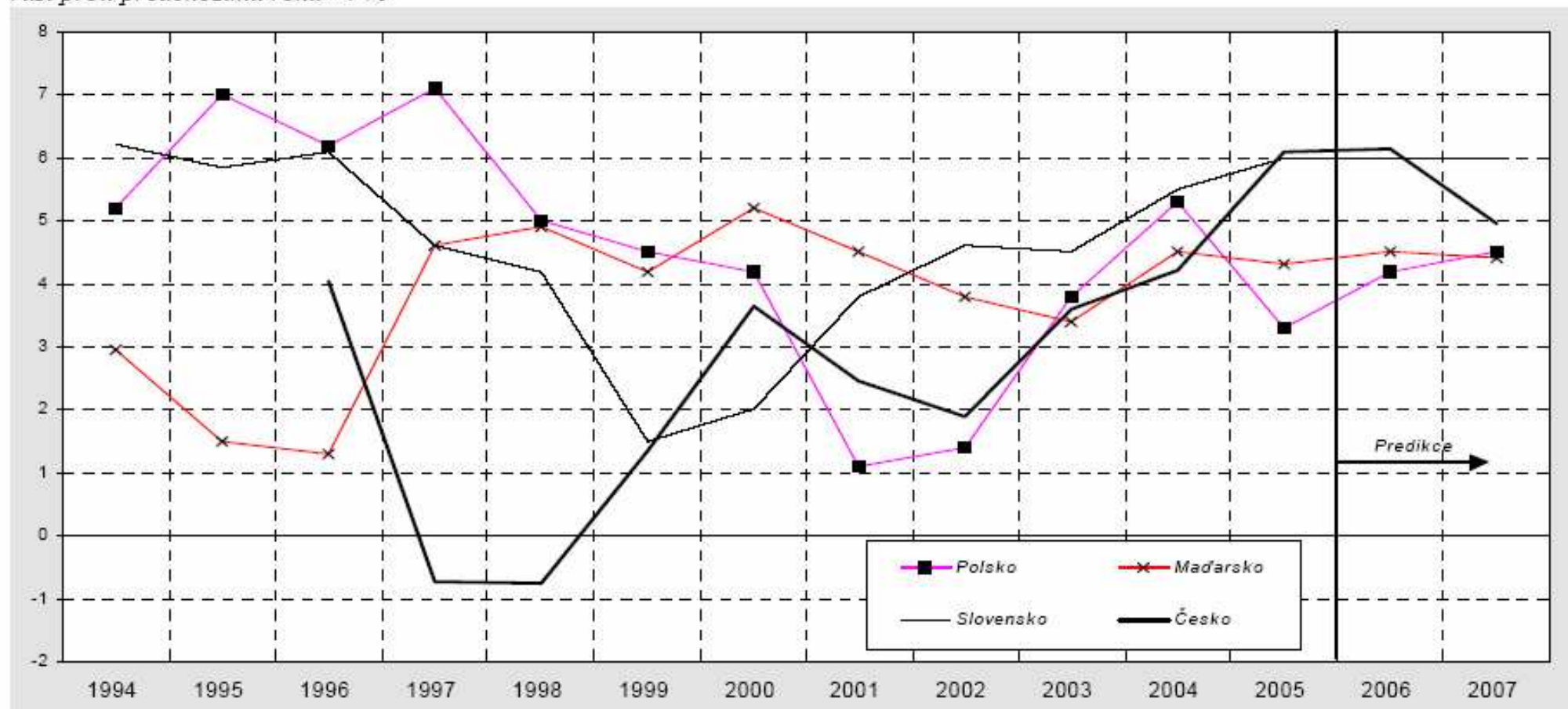
Patria III

Slovenský příklad v podobě zavedení rovné daně a odbourání daní, které bychom mohli nazvat neetickými (daně dědické, darovací, z převodu nemovitostí a z dividend) je příkladem, který rozhodně stojí za pozornost, mj. proto, že byl předem propočítán, a také proto, že reforma daní neproběhla jako samostatný krok, ale byla součástí celého reformního bloku zahrnujícího sociální systém, školství a zdravotnictví.

Graf 9.2: Hrubý domácí produkt – vybrané tranzitivní země
růst proti předchozímu roku - v %

ROVNÁ DAŇ

Naše analýza distribučních efektů měla za cíl ukázat, že dopady daňového systému se mohou podstatně změnit i při zdánlivě malé změně nastavení systému. Obecně lze říci, že čím je nižší daňová sazba a nižší odpočitatelné položky, tím lépe pro bohatší domácnosti. Zatímco návrh rovné daně, pravděpodobně nejbližší ODS, má jen omezené dopady na změny příjmů většiny domácností a pro většinu znamená zlepšení. Nicméně, jeho rozpočtové následky jsou devastující. Naopak návrhy zachovávající rozpočtovou neutralitu jsou pro většinu domácností nevýhodné.

Naše analýza také ukazuje, že kritický význam má zahrnutí či vynechání dětí z okruhu osob, na které lze vztáhnout nezdanitelné minimum. Pokud by se nezdanitelný obnos na děti nevztahoval, získají nejbohatší domácnosti až 20% bonus ze zavedení rovné daně. Pokud by naopak děti byly "daňově odečitatelné," získávají početnější a tedy obecně chudší domácnosti a bohatší domácnosti platí více než dnes. Takže drobný detail, který navrhovatelé rovné daně nemají zcela ujasněný, vede ke zcela opačným výsledkům!

Naše analýza zároveň neměla za cíl zpochybňovat pozitivní efekty systému rovné daně, které zůstávají platné. Naším cílem bylo spíše demonstrovat, že český daňový systém je tak napjatý, že jakékoliv úpravy jsou mimořádně obtížné. Jinými slovy, daňový systém, který ročně generuje 40% HDP je *de facto* nereformovatelný. Sebejednodušší systém musí danit příjmy vysokými sazbami, nebo eliminovat veškeré daňové úlevy. Jedinou realistickou cestou k jednoduššímu a přívětivějšímu daňovému systému je tak snižování výdajů. Je škoda, že většina energie v předvolební kampani je věnována daním a prakticky nic neslyšíme o změnách ve veřejných výdajích. Doufejme, že tyto návrhy si politické strany nechávají na povolební dobu...
